

Stanisław Kosmynka

Uniwersytet Łódzki

Wyzwania dla bezpieczeństwa Hiszpanii ze strony dżihadyzmu w kontekście oddziaływania Państwa Islamskiego

SŁOWA KLUCZOWE: terroryzm, dżihadyzm, Państwo Islamskie, Hiszpania, bezpieczeństwo, radykalizacja
KEYWORDS: terrorism, jihadism, Islamie State, Spain, security, radicalization

Implementacja w Iraku i Syrii tzw. Państwa Islamskiego (Islamic State – IS) zaowocowała krystalizacją wielu poważnych wyzwań dla bezpieczeństwa zarówno regionalnego, jak i globalnego ze strony terroryzmu dżihadystycznego. Zagrożenia te w skali globalnej egzemplifikują m.in. przeprowadzone na wiosnę 2015 r. zamachy w Tunezji, a także wiele przykładów aktywności komórek radykałów werbujących wśród muzułmańskich społeczności (post)imigracyjnych w państwach europejskich kandydatów na bojowników Państwa Islamskiego. Proklamując 29 czerwca 2014 r. restytucję kalifatu opartego na bezkompromisowo egzekwowanych zasadach islamu, interpretowanych w myśl doktryny dżihadystycznego salafizmu, a także obwieszczając nowy etap świętej wojny z „niewiernymi” oraz apostatami, IS zdołało wypracować atrakcyjną formułę, pozyskującą wielu radykałów w wymiarze międzynarodowym, a zarazem nadać nowy impuls ruchowi globalnego dżihadu. Uzasadnione wydaje się stwierdzenie, że organizacja ta zdołała dokonać reaktywacji przesłania tego ekstremistycznego nurtu w islamie, na co ogromny wpływ wywarły także bardzo sprawne wysiłki propagandowe, realizowane w przestrzeni wirtualnej.

Szczególnie niepokojące dla państw muzułmańskich, jak i europejskich, są doniesienia o rosnącej na przestrzeni ostatnich dwóch lat partycypacji pochodzących z tych krajów ochotników, zaangażowanych w różnorodny sposób w strukturach Państwa Islamskiego. Wiosną 2015 r. liczba zagranicznych aktywistów IS, przybyłych z wielu różnych krajów i kontynentów, była szacowana na ok. 20 tys., wykazując na przestrzeni ostatnich kilkunastu miesięcy dynamiczną tendencję rosnącą¹. Ich udział w walkach

¹ Zob. C. Kumar, *Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) a Global Threat: International Strategy to Counter the Threat*, „Journal of Social Sciences and Humanities” 2015, vol. 1, no. 4, s. 347.

oraz w przedsięwzięciach logistycznych na rzecz budowy i umacniania kalifatu skłania do refleksji nad skalą ich oddziaływania i wpływu na radykalizację muzułmanów, szczególnie w środowiskach drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów, co w niedalekiej przyszłości może się przełożyć na wzrost prawdopodobieństwa przeprowadzenia ataków terrorystycznych. Zagrożenia dla bezpieczeństwa ze strony powracających bojowników i podróżujących ekstremistów, będących propagatorami idei dżihadystycznego salafizmu, są bardzo realne i skłaniają rządy wielu państw do rozbudowy i koordynacji strategii antyterrorystycznych, usiłujących sprostać tym wyzwaniom.

Należy podkreślić, że Hiszpania już od ok. dwudziestu lat boryka się z zagrożeniami ze strony funkcjonujących na jej terenie komórek ruchu globalnego dżihadu, których trajektorie aktywności na przestrzeni lat ewoluowały i przybierały różne formy pośrednich i bezpośrednich mechanizmów działalności terrorystycznej. Najbardziej spektakularnym wyrazem tych ostatnich był oczywiście zamach przeprowadzony w Madrycie 11 marca 2004 r. przez franczyzę Al-Kaidy, choć trzeba zaznaczyć, że nie był to jedyny wyraz aktywności grup radykałów muzułmańskich w tym kraju. Podobnie jak w przypadku innych państw Europy Zachodniej i Południowej komórki tego oblicza ekstremizmu cechowała na przestrzeni lat struktura sieciowa, wielotorowe powiązania zagraniczne i fluktuacja partycypacyjna ich członków. Na krystalizację siatek dżihadystów w Hiszpanii oddziaływało zakotwiczenie komórek radykałów pochodzących głównie z regionu Maghrebu, przede wszystkim z Maroka, wśród dynamicznie zwiększających się muzułmańskich społeczności imigranckich². Region północnej Afryki stał się najważniejszym kreatorem zagrożeń dżihadystycznych dla Hiszpanii.

Analizując formy działalności aktywnych w tym państwie przedstawicieli siatek terrorystycznych, trzeba zaznaczyć, że znamionował je przez lata przede wszystkim wymiar logistyczny, werbunkowy i propagandowy. Zamach w Madrycie stanowił jednak wyraz bezpośrednich form terroryzmu, skierowanych przeciwko władzom i społeczeństwu Hiszpanii. Ów akt terrorystycznej przemocy odzwierciedlał zarazem w praktyczny sposób narrację przedstawicieli nurtu globalnego dżihadu. W jego przeprowadzenie w dużym stopniu byli zaangażowani imigranci marokańscy. Także w następnych latach hiszpańskiej policji udało się zneutralizować wiele komórek dżihadystycznych, aktywnych w różnych częściach kraju, i aresztować wielu radykałów usiłujących rozbudowywać struktury organizacyjne na Półwyspie Iberyjskim.

Materiały propagandowe walczącego salafizmu, zamieszczane tak często w przestrzeni wirtualnej, wymieniają Hiszpanię w kontekście podobnym, jaki dotyczy też

² Zob. J. Jordán, *La evolución del terrorismo yihadista global después del 11-S: repercusiones sobre la seguridad europea y española*, [w:] *Terrorismo sin fronteras. Actores y respuestas en un mundo global*, red. J. Jordán, P. Pozo, M.G. Guindo, Pamplona 2010, s. 55-58.

innych krajów Europy: zachodniego państwa „niewiernych”, które jest opresyjne wobec muzułmańskich społeczności imigracyjnych i od lat bierze udział w międzynarodowych przedsięwzięciach, wymierzonych w świat islamu. Kilka kwestii czyni Hiszpanię jednak na tym tle wyjątkową. Retroaktywność narracji dżihadyzmu postuluje odzyskanie szczególnie tych wszystkich terytoriów, które kiedyś przynależały do cywilizacji muzułmańskiej. Mitologizacja świetności Al-Ándalus – dużej części podbitego przed wiekami Półwyspu Iberyjskiego – oddziałuje w tym sensie na postrzeganie Hiszpanii przez radykalizm salaficki w kontekście konotacji z okresem minionej potęgi cywilizacji islamu. Wymiarem odnoszącym się już *stricte* do współczesności jest z kolei postrzeganie przez te nurty tego kraju jako wrogiego islamowi państwa³, które dyskryminuje muzułmanów oraz okupuje dwa znajdujące się na terytorium Maroka miasta-eksklawy, Ceutę i Melillę⁴.

Nie jest zaskakujące zatem, że uformowanie się Państwa Islamskiego okazało się atrakcyjną formułą również dla niektórych radykalnie nastawionych muzułmanów mieszkających na terenie Hiszpanii, w części przypadków mających nawet obywatelstwo tego kraju. Na początku 2015 r. szacowano ich liczbę w strukturach IS na terenie Syrii i Iraku na ok. 70-80 tys. {?}osób.⁵ Wartości te, co prawda, na tle partycypacji w strukturach IS muzułmanów z takich państw jak Francja, Niemcy czy Wielka Brytania, są relatywnie niskie, jednak nie pozwalają one na lekceważenie potencjalnych zagrożeń płynących z aktywności komórek dżihadystycznych także w odniesieniu do Hiszpanii. O realności tych wyzwań świadczyć może m.in. skala przedsięwzięć antyterrorystycznych, przeprowadzonych w ostatnim czasie przez hiszpańską policję, np.:

- w czerwcu 2013 r. w Ceucie (operacja „Cesto”);
- w marcu 2014 r. w Melilli i Maladze (operacja „Azteca”);
- w maju 2014 r. w Melilli (operacja „Jáver”);
- w czerwcu 2014 r. w Madrycie (operacja „Gala”).

Realizacja tych akcji udaremniła liczne przypadki werbunku mieszkających w Hiszpanii muzułmanów do struktur IS oraz zaowocowała zatrzymaniem niektórych aktywnych na tym obszarze ekstremistów. Dodajmy, że część z nich również wcześniej prowadziła aktywność prozelicką w ramach ruchu dżihadystycznego, często pod szyldem Al-Kaidy bądź ugrupowań stowarzyszonych. Powstanie Państwa Islamskiego

³ Wskazywane były tu m.in. sfera polityczna i zaangażowanie po 11 września 2001 r. gabinetu premiera José Maríi Aznara w wojnę z terroryzmem oraz udział hiszpańskich jednostek w interwencjach w Iraku i Afganistanie.

⁴ S. Kosmyńska, *Państwo Islamskie – zagrożenia dla Europy*, [w:] *Bezpieczeństwo Europy. Aspekty geopolityczne*, red. T.Z. Leszczyński, Kraków 2015, s. 32.

⁵ J.C.K. Daly, *Spain grapples with growing Islamic State threat*, „Terrorism Monitor”, November 21, 2014, vol. XII, issue 22. Por. J. Duva, *70 españoles combaten en las filas del Estado Islámico en Siria*, „El País”, 02 de enero de 2015.

wywołało jednakże nowy impuls dla ich działalności i wpłynęło na intensyfikację wysiłków na rzecz realnie istniejącej struktury *quasi*-państwowej.

W samym tylko 2014 r. hiszpańskie służby antyterrorystyczne i policyjne przeprowadziły dwanaście operacji, w wyniku których zatrzymanych zostało 47 osób, głównie pochodzenia marokańskiego (od 2012 r. łącznie takich operacji było ponad trzydzieści)⁶. Warto zaznaczyć, że wśród zatrzymanych były też kobiety, które – indoktrynowane ideologią walczącego salafizmu – usiłowały udać się do IS⁷. W marcu 2014 r. na terytorium Hiszpanii została zneutralizowana siatka zajmująca się rekrutacją kandydatów do udziału w „świętej wojnie” w ramach Państwa Islamskiego oraz w Mali. Aresztowano siedem osób, w tym trzy w Melilli. W maju tego samego roku, w wyniku wspomianej operacji pod kryptonimem „Jáver”, zatrzymano w Melilli sześć osób, które były aktywne w przestrzeni wirtualnej na portalu o nader wymownej w tym kontekście nazwie *Szaria4Spain*. Dystrybuowały tam treści radykalne i prowadziły działalność werbunkową. Miesiąc później w Madrycie policja rozbiła komórkę zajmującą się rekrutacją kandydatów do IS; aresztowano dziewięć osób⁸. Grupie tej udało się zwerbować i wysłać do Syrii kilku muzułmanów. Na terenie stolicy, w dzielnicy Lavapiés, wykryto „uśpione” komórki ekstremistów, starających się, nie wzbudzając podejrzeń, tworzyć pozory zwyczajnego imigranckiego życia⁹. W wyniku śledztw operacji „Cesto”, „Gala” „Jáver” i „Azteca” ustalono, że siatki te były powiązane z organizacjami terrorystycznymi funkcjonującymi za granicą: nie tylko ze strukturami Państwa Islamskiego, ale również z ugrupowaniami działającymi na północy Mali oraz Libii w ramach Al-Kaidy Islamskiego Maghrebu (AQIM), co stanowi kolejny wymiar decentralizacji i polimorficzności obecnego kształtu globalnego dżihadyzmu, będącego w swej istocie transnarodowym ruchem społecznym o strukturze sieciowej.

Należy zaznaczyć, że ważnym aspektem hiszpańskich strategii antyterrorystycznych i prewencyjnych jest budowana od dawna współpraca z władzami Maroka, rozwinięta szczególnie po zamachu z 11 marca 2004 r., w którego realizację, jak wiadomo, zaangażowani byli w dużym stopniu terroryści pochodzący z tego państwa. Po latach animozji i napięć w stosunkach obydwu państw katalizatorem współpracy

⁶ Por. *La detención de yihadistas en España crece un 36% en el último año y medio*, „El Mundo”, 02 de septiembre de 2014; *Detenidos en Ceuta cuatro yihadistas listos para perpetrar ataques suicidas*, „Faro de Vigo”, 25 de enero de 2015; F. Lázaro, *España ha detenido a 47 radicales islámicos en sólo un año*, „El Mundo”, 11 de enero de 2015.

⁷ Tak np. 3 sierpnia 2014 r. zatrzymano dwie muzułmanki w wieku 19 i 14 lat, które usiłowały z Melilli dostać się do Maroka, a następnie – korzystając z pomocy komórek werbunkowych – udać się do Syrii lub Iraku. „El País”, 14 de diciembre de 2014.

⁸ Liderem grupy był dżihadysta powiązany z tzw. siecią Abu Dahdaha i z grupą odpowiedzialną za zamach z 11 marca 2004 r. Zob. J.C.K. Daly, *op. cit.*

⁹ S. Kosmyńska, *op. cit.*, s. 33.

hiszpańsko-marokańskiej stały się poważne wyzwania, określane m.in. przez nielegalną imigrację, transnarodowość przestępczości zorganizowanej i zagrożenie terrorystyczne. W sierpniu 2014 r. marokańska policja, współdziałając ze stroną hiszpańską, rozbiła komórki ekstremistów w położonym nieopodal Ceuty Castillejos oraz w Fezie. Siatki te zajmowały się pozyskiwaniem ochotników do walki w Syrii i Iraku w strukturach IS¹⁰. Zatrzymano dziewięciu radykałów. Sukces tej i innych operacji był możliwy dzięki współpracy wywiadowczej i policyjnej obydwu państw. Na początku marca 2014 r. szefowie policji Hiszpanii i Maroka uzgodnili kierunki współpracy w zakresie zwalczania terroryzmu, przestępczości zorganizowanej oraz przeciwdziałania radykalizmowi. Zadeklarowano m.in. powołanie wspólnej podkomisji ekspertów w celu zintensyfikowania wysiłków na rzecz walki z terroryzmem i przestępczością. W czasie sesji roboczej w Marrakeszu specjaliści z policji obu państw analizowali poziom zagrożeń płynących ze strony ekstremizmu dla bezpieczeństwa Hiszpanii i Maroka. Zdecydowano także o powołaniu wspólnych zespołów eksperckich zajmujących się diagnozowaniem poszczególnych aspektów zagrożeń, obejmujących różnorodne płaszczyzny: terroryzmu i przestępczości zorganizowanej, radykalizacji, cyberprzestępczości. Inicjatywy te są niezwykle ważne z perspektyw realizacji zadań o charakterze prewencyjnym.

W grudniu 2014 r. została zneutralizowana działająca w Barcelonie, Ceucie i Melilli komórka zachęcająca kobiety do wyjazdu do IS i do poślubienia jego bojowników¹¹. Grupa ta, w której działania zaangażowane były także kobiety, była powiązana z siatką funkcjonującą w Maroku. Aresztowano cztery muzułmanki (jedna z nich była nieletnia), które w przestrzeni wirtualnej, szczególnie na portalach społecznościowych, usiłowały werbować kandydatki do wyjazdu na obszary kontrolowane przez Państwo Islamskie. Metody ich działania w internecie były trójfazowe. Na początku zamieszczały na Facebooku różnego rodzaju wpisy piętnujące upadek moralny i kryzys wartości świata Zachodu. Odpowiedzi i komentarze zwrotne umożliwiały analizę profili osób wchodzących w interakcję, a następnie selekcję potencjalnych sympatyków radykalnego islamu, z którymi nawiązywano ostrożnie kontakty. W drugiej fazie wyselekcjonowane osoby były kierowane na odpowiednie fora internetowe, gdzie kontynuowano wymianę myśli i dalszą indoktrynację propagandową. Była tam rozwijana bardzo idealistyczna narracja dotycząca zmagania wspólnoty prawdziwie wierzących

¹⁰ Jeden z dżihadystów, Muhammad Hamdusz, *alias* Kokito, został zidentyfikowany dzięki analizie zdjęć zamieszczonych w internecie, na których uwiecznił się z zakrwawionym nożem oraz pięcioma odciętych głowami żołnierzy syryjskich. Radykał ten pochodził z Ceuty, jego żoną zaś była mieszkająca tam Hiszpanka. Por. *Rabat desmantela «en coordinación con España» un grupo yihadista al sur de Ceuta*, <http://noticias.latino.msn.com/latinoamerica/rabat-desmantela-en-coordinacion%C3%B3n-con-esp%C3%A1a-un-grupo-yihadista-al-sur-de-ceuta-7> [9.09.2014]; *Marruecos desarticula, con la ayuda de España, una red de yihadistas*, „La Razón”, 14 de agosto de 2014. Por. S. Kosmynka, *op. cit.*, s. 33.

¹¹ Za: „El País”, 14 de diciembre de 2014.

z cywilizacją „niewiernych”, pragnącą unicestwić świat islamu. Oczywiście „prawdziwych” muzułmanów przedstawiano jako bojowników zaangażowanych w budowę kalifatu w ramach Państwa Islamskiego. Mężczyźni zazwyczaj byli wzywani do wzięcia udziału w budowie tego „chwalebnego” dzieła, kobiety zaś kuszone romantyczną wizją życia u boku mudżahedinów. Trzecia faza obejmowała kontakty z wybranymi kandydatami na zamkniętych forach, niedostępnych dla osób postronnych. Kiedy uznano, że jednostki te są już należycie uformowane ideowo i odpowiednio zdeterminowane by przejść od słów do czynów, zdecydowano się na kontakt bezpośredni. Należy zaznaczyć, że są to typowe fazy procesu werbunku i radykalizacji w przestrzeni wirtualnej, zauważalne również w wielu innych przykładach, nie dotyczących jedynie Hiszpanii.

Oprócz Ceuty i Melilli to właśnie Katalonia coraz wyraźniej staje się regionem wzmożonej aktywności środowisk radykalnych¹². W pierwszej dekadzie XXI w. zatrzymano tam wielu radykałów, dzięki czemu udaremniono liczne przedsięwzięcia terrorystycznych, głównie o charakterze pośrednim. Na terenie Katalonii na przestrzeni ostatnich lat aktywne były komórki związane m.in. z ugrupowaniami algierskimi: Islamską Grupą Zbrojną (GIA) oraz Salafickim Ugrupowaniem Kaznodziejstwa i Walki (GSPC), przemianowanym w Muzułmańskim Maghrebie (AQIM) w styczniu 2007 r. w Al-Kaidę. Stąd też uzasadnione jest postrzeganie tych i innych struktur jako komórek funkcjonujących w latach minionych jako franczyza Al-Kaidy. W 2014 i 2015 r. w różnych częściach Katalonii policja odnotowała wzrost popularności radykalnego salafizmu, inspirowanego istnieniem Państwa Islamskiego. Dotyczy to zwłaszcza okręgu stołecznego tego regionu. Położona w pobliżu Barcelony, licznie zamieszкана przez imigrantów, miejscowość Terrassa stanowi jedną z egzemplifikacji tego procesu. W kwietniu 2015 r. w stolicy regionu zatrzymano kilku muzułmanów tworzących grupę działającą na rzecz Państwa Islamskiego. Gromadzili fundusze, zajmowali się dystrybucją materiałów radykalnych o wydźwięku antyzachodnim i dżihadystycznym. Bez wątpienia wpływ na krystalizację takich postaw ma wykluczenie społeczne, poczucie odrzucenia i marginalizacji, dotyczące wielu przedstawicieli tych społeczności, choć trzeba pamiętać, że nie w każdym przypadku tego typu mechanizmy są decydujące.

Wiele komentarzy i analiz zwraca uwagę na niebezpieczeństwa wynikające z aktywności radykalnego islamu właśnie w regionie Katalonii¹³. Prawdopodobieństwo kolejnego przedsięwzięcia terrorystycznego na skalę porównywalną z atakiem z 11 marca 2004 r. nie jest obecnie wysokie, jednak z analiz wynika, że to Barcelona, a nie Madryt

¹² W latach 1996-2013 ponad 33% wszystkich dżihadystów aresztowanych w Hiszpanii zostało zatrzymanych właśnie na tym obszarze. Za: F. Reinares, C. García-Calvo, *Cataluña y la evolución del terrorismo yihadista en España*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 13 de abril de 2015.

¹³ Zob. np. C. Vidal, *Cataluña, imán del salafismo*, „La Razón”, 2 de junio de 2013.

może w przyszłości być miejscem poważnego w skutkach zamachu. W zagrożenia dla bezpieczeństwa wpisują się – oprócz inspiracji przykładem Państwa Islamskiego i wzmożenia rozwoju ekstremizmu w regionie Maghrebu – wyzwania płynące z praktyki rozpowszechniania idei salafickich, niesprzyjających integracji społeczności odrębnych kulturowo. Należy wprawdzie podkreślić, że uproszczeniem byłoby utożsamienie salafizmu z terroryzmem, jednak trzeba zarazem pamiętać, że niektóre radykalne jego odłamy, przedstawiając określony obraz islamu oraz powinności kierowanych do wiernych, zaleceń dotyczących jurysprudencki i obyczajowości, splatają się w warstwie ideologicznej z przesłaniem dżihadyzmu. Inne, bardziej umiarkowane, odżegnują się co prawda od instrumentu przemocy, prezentują integrystyczną wersję islamu, odrzucają ideę integracji i euro-islam, prezentując *de facto* stanowisko antyzachodnie. Przykładem tych orientacji są np. takie organizacje, jak Tabligh-e Dżamat (Towarzystwo Szerzenia Wiary) czy Hizb at-Tahrir (Partia Wyzwolenia)¹⁴. Szacuje się, że na terenie Katalonii istnieje ok. pięćdziesięciu meczetów i ośrodków modlitewnych o charakterze salafickim, co stanowi połowę wszystkich tego typu instytucji na terenie Hiszpanii¹⁵. W przypadku Katalonii niepokojące jest również oddziaływanie radykalnego oblicza salafizmu na konwertytów, którzy, zafascynowani krystalizacją Państwa Islamskiego, mogą okazać się w przyszłości także kreatorem potencjalnych wyzwań dla bezpieczeństwa – sytuacji tej doświadczają też inne kraje europejskie.

Zagrożenia wynikające zarówno ze strony mieszkających po drugiej stronie Cieśniny Gibraltarskiej ekstremistów, jak też nowe wyzwania dla zachowania bezpieczeństwa, które może być w najbliższym czasie zachwiane przez powracających z Syrii bądź Iraku aktywistów, uświadamiają władzom Hiszpanii konieczność stałego udoskonalania strategii antyterrorystycznych. Ewoluuje oblicze dżihadyzmu i groźba przeprowadzenia zamachu skłania zresztą od lat rząd Hiszpanii do podejmowania nieustannych wysiłków o charakterze prewencyjnym. Bezpośrednio w odpowiedzi na zamach w Madrycie 28 maja 2004 r. powołano Krajowe Centrum Koordynacji Antyterrorystycznej (Centro Nacional de Coordinación Antiterrorista – CNCA), mające na celu harmonizację działań o charakterze prewencyjnym oraz neutralizację, dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej, komórek ekstremizmu dżihadystycznego na terenie Hiszpanii. W kolejnych latach rozwijano te inicjatywy, czego wyrazem była realizacja wielu operacji antyterrorystycznych i wyeliminowanie licznych radykałów.

¹⁴ Por. S. Tarrés, J. Jordán, *Hizb ut-Tahrir en España*, „Athena Intelligence Journal”, 2007, vol. 2, núm. 2; *Un congreso salafista reúne a 1.200 musulmanes en Trapagaran*, „El Mundo”, 28 de mayo de 2011; Q. Wiktorowicz, *Radical Islam Rising. Muslim Extremism in the West*, Oxford 2005, s. 7-11.

¹⁵ *El salafismo sigue creciendo en España*, <http://www.alertadigital.com/2012/06/11/el-salafismo-sigue-creciendo-en-espana/> [23.06.2015].

Wśród inicjatyw podejmowanych w ostatnim okresie należy wymienić – implementowany na szczeblu ministerstwa spraw wewnętrznych i wielu innych instytucji zajmujących się kwestiami bezpieczeństwa – Narodowy Plan Strategiczny Walki z Radykalizacją (Plan Estratégico Nacional de Lucha contra la Radicalización Violenta – PENLCRV)¹⁶. Jest on elementem kompleksowej i wielowymiarowej strategii walki z terroryzmem międzynarodowym. Ma na celu koordynację działań antyterrorystycznych w kontekście rozbudowy programów deradykalizacji oraz integracji w środowiskach imigranckich i postimigranckich szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo dżihadystycznej socjalizacji. Oprócz innych inicjatyw należy pamiętać, że ważnym aspektem strategii antyterrorystycznej są działania podejmowane nie tylko na szczeblu krajowym, lecz także współpraca z partnerami europejskimi w ramach EU oraz z władzami Maroka, mająca na celu niwelowanie zagrożeń ze strony tego typu ekstremizmu. Jesienią 2014 r. władze Hiszpanii zadeklarowały gotowość partycypacji w międzynarodowej misji wojskowej w Iraku, mającej na celu przygotowywanie sił rządowych do efektywniejszej walki z Państwem Islamskim¹⁷. Zadania 300-osobowej brygady ograniczyłyby się do realizacji zadań instruktazowych i logistycznych. Gotowość udziału w takiej misji – która oznaczałoby powrót jednostek hiszpańskich do Iraku po dziesięciu latach – splatała się ze świadomością poważnych wyzwań dla bezpieczeństwa także europejskiego, zaburzonego przez Państwo Islamskie oraz jego ideę. Świadomość tę wyraża m.in. sondaż przeprowadzony we wrześniu 2014 r., z którego wynikało, że aż 78,5% ankietowanych było zdania, że IS kreuje realne niebezpieczeństwo dla Hiszpanii i jej obywateli¹⁸. Takie przekonanie odzwierciedlają zresztą również i inne badania, np. przeprowadzone w maju 2015 r.. Wykazały one, że aż 92,5% respondentów wskazało, że terroryzm dżihadystyczny stanowi poważne lub bardzo poważne zagrożenie dla Hiszpanii¹⁹.

Na szczególnie niepokojący obecnie charakter tych zagrożeń oddziałuje znaczna liczba ochotników udających się do IS z Maroka, a następnie odbywających podróże

¹⁶ Zob. F. Reinares, C. García-Calvo, *Yihadistas en Siria procedentes de España: hechos y cifras*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 18 de diciembre de 2013.

¹⁷ Więcej w: F. Arteaga, *Volver a otra guerra en Irak: España en la coalición internacional contra el Estado Islámico (ISIL)*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 21 de octubre de 2014.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Interesujące w tym kontekście są pochodzące z tego samego badania wnioski, z których wynika, że rośnie także poparcie społeczne dla zaangażowania militarnego Hiszpanii w zagranicznych misjach wojskowych przeciwko Państwu Islamskiemu. Poparcie dla takich działań wyrażała ponad połowa ankietowanych (54,9%), podczas gdy 32,5% miało odmienne zdanie. Dane te kontrastują z powszechnym ponad dziesięć lat temu krytycznym stosunkiem większości opinii publicznej do zaangażowania militarnego Hiszpanii w Iraku, która to decyzja została podjęta w 2003 r. przez rząd premiera Aznara. Zob. F. Reinares, *Los españoles, la amenaza yihadista y el Estado Islámico*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 19 de junio de 2015.

powrotną. Nie można także w przyszłości wykluczyć ich ewentualnych prób przedostania się na terytorium Hiszpanii i kontynuacji działalności ekstremistycznej. W styczniu 2014 r. na lotnisku w Maladze zatrzymano posiadającego hiszpańskie obywatelstwo Marokańczyka, Abd al-Wahida Sadika Muhammada, który brał przebywał w Syrii i Iraku, gdzie uczestniczył w operacjach dżihadystów (m.in. w oswobodzeniu ok. 1500 osadzonych w więzieniu Abu Graib). Postawiono mu zarzuty przynależności do organizacji terrorystycznej. Inny bojownik Państwa Islamskiego, Abd al-Malek Tanem, został aresztowany w Almerii w kwietniu 2014 r. Podejrzewano go o udział w działaniach zbrojnych oraz o organizowanie logistyki przerzutu ochotników do IS przez granicę turecko-syryjską²⁰. Zaniepokojenie potencjalnym przedostaniem się do Europy byłych bojowników Państwa Islamskiego i innych dżihadystów towarzyszy władzom wielu krajów europejskich. Obawy te pojawiają się szczególnie wyraziście w kontekście intensyfikacji fal nielegalnych imigrantów i uchodźców, usiłujących trafić do Europy. Jest prawdopodobne, że wśród tysięcy z nich znajdują się również ekstremiści gotowi do podjęcia zarówno pośredniej, jak i bezpośredniej działalności terrorystycznej. Trzeba zarazem mieć na względzie, że – z jednej strony – zagrożenia te pochodzą ze strony terrorystów autorekrutujących się w przestrzeni wirtualnej, tzw. „samotnych wilków”, z drugiej zaś, że określa je także możliwość zaistnienia ataków przeprowadzanych przez niewielkie grupy terrorystów powiązanych z organizacjami istniejącymi poza granicami danego państwa.

Operacje antyterrorystyczne na terenie Hiszpanii były kontynuowane również w 2015 r. W styczniu i lutym aresztowano kilkunastu muzułmanów, których podejrzewano o zaangażowanie na rzecz Państwa Islamskiego. Na początku marca ujęto w Ceucie dwóch ekstremistów, planujących ataki na obiekty cywilne. Ich profil społeczny był zbliżony do zamachowców odpowiedzialnych za zamach na redakcję francuskiego czasopisma „Charlie Hebdo”. Byli to młodzi muzułmanie, na których radykalizację istotny wpływ wywarła styczność z materiałami zamieszczanymi w cyberprzestrzeni. Akcja ta była kontynuacją operacji pod kryptonimem „Chacal” (Szakal), w wyniku której na początku 2015 r. aresztowano w Ceucie czterech Marokańczyków.

Konsekwencją prowadzonego w różnych częściach Hiszpanii skoordynowanego i wielopłaszczyznowego śledztwa przeciwko sieciom dżihadystów było rozbicie 13 marca 2015 r. kilku ich komórek. Zatrzymano wtedy ośmiu radykałów (sześciu mężczyzn i dwie kobiety), którym postawiono zarzuty przygotowywania zamachów na terenie Hiszpanii oraz werbowania ochotników do walki w strukturach Państwa Islamskiego. Wszyscy zatrzymani prowadzili działalność prozelicką i rozpowszechniali materiały

²⁰ *La detención de yihadistas...*, Por. S. Kosmynka, *op. cit.*, s. 34.

o charakterze dżihadystycznym wśród społeczności marokańskich imigrantów²¹. Część z nich łączyły powiązania z radykałami aktywnymi także poza granicami Hiszpanii. Śledztwo i przedsięwzięcia operacyjne, wymierzone w siatki ekstremistów, prowadzone były jednocześnie w Barcelonie, Geronie, Ciudad Real i Ávila.

Szczególnie niepokojąca dla hiszpańskich władz jest wspomniana już praktyka rozpowszechniania treści dżihadystycznych w przestrzeni wirtualnej, co odgrywa niezwykle ważną rolę w procesie rekrutacji. W latach 2001-2013 Hiszpania została wymieniona co najmniej 143 razy w komunikatach, nagraniach, oświadczeniach tego rodzaju itp., w tym – co znamienne – przynajmniej 60 razy użyto określenia Al-Ándalus²² w zmitologizowanym i retroaktywnym kształcie. Należy dodać, że Hiszpania już przed laty znalazła się „na celowniku” Al-Kaidy. Odzwierciedlały to wypowiedzi jej liderów, w których grozili jej zamachami terrorystycznymi z powodu politycznego i militarnego zaangażowania w koalicji „krzyżowców” po stronie USA w czasie rządów Partii Ludowej i premiera José Marii Aznara (świadectwem tego było np. oświadczenie Osamy ibn Ladena z 18 października 2003 r., czy komunikaty jego następcy, Ajmana az-Zawahiriego). Narracja Państwa Islamskiego także odnosi się do Hiszpanii, kontynuując przewijając się we wcześniejszym okresie wyznaczniki dyskursu, lecz jednocześnie wzmacniając ideę „odzyskania dla islamu” Al-Ándalus. We wrześniu 2014 r. lider IS Abu Bakr al-Bagdadi (samozwańczy kalif Ibrahim) w jednym z oświadczeń zapowiedział zdobycie przez bojowników kalifatu Rzymu²³, Jerozolimy i Al-Ándalus. Na zamieszczanych w cyberprzestrzeni, zamalowanych na czarno – w kolorze flag dżihadystów – mapach docelowego terytorium kalifatu znajduje się cały Półwysep Iberyjski (a więc także i Portugalia), nazwany tam właśnie mianem Al-Ándalus. Wydźwięk takiego przekazu jest bardzo klarowny: Hiszpania jest państwem „niewiernych”, prześladowającym wspólnoty wyznawców islamu, stąd też legitymizowana i uświęcona staje się walka z jej władzami i społeczeństwem.

W położonej nieopodal Barcelony Badalonie zatrzymano radykała, który w internecie zachęcał do przeprowadzania operacji terrorystycznych; w czerwcu 2014 r. został aresztowany inny ekstremista, moderujący w przestrzeni wirtualnej forum na rzecz przywrócenia islamowi Al-Ándalus. W tym samym miesiącu w Ceucie w ręce policji wpadł kolejny muzułmanin, który za pośrednictwem portali społecznościowych rozpowszechniał treści dżihadystyczne. Podobnych przykładów jest oczywiście więcej.

²¹ Zob. *Detenidos en España ocho presuntos yihadistas de una célula propagandística*, <http://es.reuters.com/article/topNews/idESKBN0M901C20150313> [3.07.2015].

²² Więcej w: M.R. Torres, *Al-Ándalus 2.0. La ciber-yihad contra España*, Biblioteca GESI, Madrid 2014, s. 63-64.

²³ Bardzo wymowna w tym kontekście jest okładka internetowego numeru 4. magazynu Państwa Islamskiego „Dabiq”, będącego ważnym narzędziem propagandowym i werbunkowym. Przedstawia ona flagę IS na Placu Świętego Piotra w Rzymie.

Na tego typu stronach można znaleźć materiały gloryfikujące Państwo Islamskie i wzywające do udziału w budowaniu kalifatu²⁴, jak też deklaracje typu: „Katalonia dla muzułmanów”. Często przekazowi temu towarzyszą wizerunki symboliczne: np. flag IS umieszczonych w przestrzeni publicznej, na tle zabytków, często związanych z muzułmańską przeszłością (m.in. w Kordobie, Sewilli, Saragossie).

Wszystkie te aspekty sprawiają, że Hiszpania, podobnie jak inne kraje Europy Zachodniej i Południowej, jest w poważnym stopniu objęta zagrożeniami płynącymi ze strony komórek walczącego salafizmu, inspirowanego przykładem Państwa Islamskiego. Świadomość niebezpieczeństw wynikających z terroryzmu odzwierciedla zresztą wypowiedź ministra spraw wewnętrznych Jorge Fernandez Díaza z marca 2014 r.: „Nie ulega wątpliwości, że Hiszpania znajduje się na liście celów strategicznych globalnego dżihadu”²⁵. Na tle innych państw europejskich należy jednak zwrócić uwagę na kilka prawidłowości, które znamionują hiszpański kontekst aktywności inspirowanych przykładem Państwa Islamskiego komórek dżihadystów.

Obecne mechanizmy funkcjonowania sieci radykalnego salafizmu w Hiszpanii coraz bardziej wpisują się w koncept zjawiska określanego jako „rodzimy terroryzm” (*homegrown terrorism*). Obejmuje ono pośrednie i bezpośrednie manifestacje tej formy przemocy, realizowane w dużym stopniu przez muzułmanów drugiego i trzeciego pokolenia imigrantów, mających obywatelstwo kraju, w którym mieszkają. „Rodzimy terroryzm” dotyczy zagrożeń o charakterze endogennym, pochodzących – przy jednoczesnej transnarodowości sieci dżihadyzmu – niejako „od wewnątrz”. W krajach Europy Zachodniej takie właśnie oblicze przybierał na przestrzeni ostatnich lat terroryzm dżihadystyczny. Wyraziście widać to, kiedy podda się analizie sporą liczbę biografii autorów zamachów dokonywanych w tych państwach czy rodowód wielu „żołnierzy świętej wojny” walczących w odległych nawet zakątkach świata. Znaczna ich część wywodziła się właśnie ze środowisk imigranckich żyjących w Europie. Stąd też zjawisko *homegrown terrorism*, dotyczy sytuacji, kiedy ekstremizm staje się udziałem osób urodzonych lub wychowanych w krajach europejskich, relatywnie, wydawałoby się, zaadaptowanych do życia w społeczeństwie zachodnim. Jednak z uwagi na różnicowane czynniki o charakterze kulturowym, społecznym, religijnym czy politycznym decydują się one na konfrontację ze społeczeństwem zachodnim, odrzucają jego

²⁴ Wyrażają to np. takie słowa, pochodzące z jednego z portali: „Ostrzegamy cały świat. Żyjemy pod muzułmańską flagą i należymy do kalifatu. Jesteśmy gotowi za niego umrzeć jeśli nie wyzwolimy wszystkich okupowanych ziem, od Dżakarty po Andaluzję. Hiszpania to ziemia naszych przodków i odzyskamy ją mocą Boga.” Za: J. Asain, *Estado Islámico: „Recuperaremos España”*, „Mundo Digital”, (tłum. własne), <http://www.minutodigital.com/2014/08/20/estado-islamico-recuperaremos-espana/> [16.01.2015].

²⁵ Za: *ibidem*. Por. S. Kosmyńska, *op. cit.*, s. 34.

normy i wartości, co w efekcie może oznaczać wybór drogi dżihadu skierowanego przeciwko własnym sąsiadom²⁶.

Zjawisko to znamionuje państwa, w których społeczności imigracyjne kształtują się od kilku co najmniej dekad (np. Francja, Wielka Brytania, Niemcy). Doświadczenia Hiszpanii w tym zakresie nie są tak długie; stąd też dżihadystyczny ekstremizm w odniesieniu do tego kraju przez lata był określany jako fenomen egzogeny, niejako „importowany” przez radykałów udających się na pobyt stały bądź okresowy na Półwysp Iberyjski. Spośród aresztowanych w latach 1996-2012 w Hiszpanii muzułmańskich ekstremistów, wywodzących się w dużej części z Maroka, większość urodziła się poza jej terytorium oraz nie miała hiszpańskiego obywatelstwa, ewentualnie była naturalizowana, jedynie 5% zatrzymanych lub zlikwidowanych terrorystów zaś zyskało z powodu miejsca urodzenia hiszpańskie obywatelstwo²⁷. Kolejne lata wskazują na stopniową zmianę tych prawidłowości i obniżanie się wieku werbowanych aktywistów.

Fernando Reinares i Carola García-Calvo, analitycy z Królewskiego Instytutu Elcano, wskazują na proces transformacji kształtu ekstremizmu dżihadystycznego, polegającej na „hiszpanizacji” oblicza zagrożeń tworzonych przez komórki terrorystyczne²⁸. Innymi słowy, biorąc pod uwagę profil społeczny i obywatelstwo zaangażowanych w nich jednostek, mają one charakter w coraz większym stopniu endogeny. Kontrastuje to z okresem minionym, dla którego – jak wspomniano – charakterystyczny był zewnętrzny, imigracyjny rys walczącego salafizmu. Obecnie, w coraz większym stopniu, radykalizacji ulegają muzułmanie wywodzący się, co prawda, ze środowisk imigranckich, ale urodzeni już na terenie Hiszpanii. Proces ten ilustrują dane liczbowe: od 2013 r., spośród zatrzymanych w tym państwie dżihadystów aż ok. 70% miało hiszpańskie obywatelstwo (w tym średnio ośmiu na dziesięciu było urodzonych już na Półwyspie Iberyjskim) – dla porównania dodajmy, że w latach 1995-2012 wartości te oscyływały jedynie w granicach zaledwie 16,6%²⁹. W odniesieniu do Hiszpanii zaznacza się zarazem wyraźna tendencja znamienna także dla innych państw Europy Zachodniej i Południowej: coraz niższy wiek ulegających radykalizacji muzułmanów.

Werbunek do Państwa Islamskiego i obecny kształt dżihadystycznej socjalizacji są udziałem przede wszystkim ludzi młodych, głównie mężczyzn w wieku 20-30 lat

²⁶ Więcej w: S. Kosmynka, *Przesłanki radykalizacji młodych muzułmanów w Europie Zachodniej na tle teorii „społeczeństw paralelnych*, „Dyskursy o Kulturze” 2012, t. 7, s. 197. Por. M.D. Silber, A. Bhatt, *Radicalization in the West. The Homegrown Threat*, New York 2007, s. 34-38.

²⁷ F. Reinares, C. García-Calvo, *Siria, Irak y la movilización yihadista en España: reactivación de redes latentes y eclosión del yihadismo homegrown*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 20 de octubre de 2014.

²⁸ F. Reinares, C. García-Calvo, *España frente a los retos de un yihadismo en cambio*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 27 de enero de 2015.

²⁹ *Ibidem*.

i młodszych, należących do drugiego pokolenia imigrantów, doświadczających często społecznej ekskluzji, problemów ekonomicznych oraz kryzysu tożsamości, dla których radykalny islam i oferowana przezeń dychotomiczna wizja rzeczywistości bywa w niektórych przypadkach drogowskazem, oferuje poczucie przynależności i wyższego sensu. Szczególnie wyraźnie widać to na przykładzie Ceuty i Melilli, gdzie można już mówić o krystalizacji fenomenu *homegrown terrorism* i o rozwoju wewnętrznego, rodzimego charakteru salafickiego radykalizmu. Proces ten obrazują dane z 2013 r.: ok. 63% aresztowanych w Hiszpanii dżihadystów zostało zatrzymanych na terenie tych dwóch miast³⁰. Operacje antyterrorystyczne przeprowadzane na przestrzeni kolejnych dwóch lat obrazują również wysokie wskaźniki aktywności tego oblicza ekstremizmu na tym właśnie obszarze, co stawia hiszpańskie władze przed szczególnie dużymi wyzwaniami, dotyczącymi Ceuty i Melilli, pogłębianymi zresztą także przez inne kwestie: stanowiskiem Maroka względem należących do Hiszpanii miast-eksklaw i rosnącym problemem nielegalnej imigracji.

Jeszcze u schyłku pierwszej dekady XXI w. wskazywano, że uniemożliwiający integrację fenomen „społeczeństw paralelnych”, kulturowo odrębnych, na tle innych państw europejskich jest zjawiskiem co prawda na razie nieobecnym w Hiszpanii, jednakże pewne jego symptomy są już zauważalne³¹. Niebezpieczeństwo jego pojawienia się w niedalekiej przyszłości – a w konsekwencji pogłębienia manifestacji zagrożeń określanych jako *homegrown terrorism* – jest warunkowane wzrostem demograficznym społeczności imigranckich oraz mechanizmami radykalizacji dżihadystycznej skierowanej, jak wspomniano, szczególnie ku ludziom młodym, borykającym się z różnorodnymi wyzwaniami natury społeczno-ekonomicznej, zmagającym się nierzadko z aksjonormatywnym kryzysem tożsamości oraz przekonaniem o dyskryminacji i uprzedzeniach ze strony rdzennych Hiszpanów. Doskonale obrazują te procesy mechanizmy radykalizacji, aktywności prozelickiej i trajektorii oddziaływania indoktrynacji hasłami radykalnego salafizmu, szczególnie na terenie Ceuty i Melilli czy np. w wielu częściach Katalonii.

Stąd też oprócz udoskonalania i rozbudowy skoordynowanych strategii prewencyjnych i antyterrorystycznych, tak niezwykle ważne i konieczne jest rozwijanie programów deradykalizacji oraz integracji, nastawionych na neutralizację doktryn dżihadyzmu i promowanie idei nawiązujących do lansowanej niegdyś m.in. przez Bassama Tibiego i Tariqę Ramadana koncepcji „euro-islam”, zbudowanej na fundamencie poszanowania tożsamości kulturowej muzułmańskich społeczności imigranckich, a zarazem kompatybilności z europejskim prawem, zasadami demokracji i liberalizmu.

³⁰ Z tego 34,3% w Melilli oraz 28,6% w Ceucie, za: *ibidem*.

³¹ M.A. Cano Paños, *Generación Yihad. La radicalización islamista de los jóvenes musulmanes en Europa*, Madrid 2010, s. 221-222.

Strategia otwartości na dialog międzykulturowy, piętnowanie postaw skrajnych, w tym zarówno islamofobii, jak i walczącego salafizmu, zapewne nie zneutralizuje całości zagrożeń wywołanych przez terroryzm, ale wydaje się najwłaściwszą drogą koegzystencji przedstawicieli różnych kultur w Europie, w tym także i w Hiszpanii. Ta zaś może wpłynąć dodatnio na przewyżczanie wyzwań społecznych i barier kulturowych oddziałujących na popularność radykalnego przekazu, co w efekcie będzie miało niebagatelne znaczenie z perspektywy efektywności strategii antyterrorystycznych.

Literatura

- Arteaga F., *Volver a otra guerra en Irak: España en la coalición internacional contra el Estado Islámico (ISIL)*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 21 de octubre de 2014.
- Asain J., *Estado Islámico: „Recuperaremos España”*, „Mundo Digital”, <http://www.minutodigital.com/2014/08/20/estado-islamico-recuperaremos-espana/> [16.01.2015].
- Cano Paños M. A., *Generación Yihad. La radicalización islamista de los jóvenes musulmanes en Europa*, Madrid 2010.
- Daly J.C.K., *Spain grapples with growing Islamic State threat*, „Terrorism Monitor”, November 21, 2014, vol. XII, issue 22.
- Detenidos en Ceuta cuatro yihadistas listos para perpetrar ataques suicidas*, „Faro de Vigo”, 25 de enero de 2015
- Detenidos en España ocho presuntos yihadistas de una célula propagandística*, <http://es.reuters.com/article/topNews/idESKBN0M901C20150313> [3.07.2015].
- Duva J., *70 españoles combaten en las filas del Estado Islámico en Siria*, „El País”, 02 de enero de 2015.
- El salafismo sigue creciendo en España*, <http://www.alertadigital.com/2012/06/11/el-salafismo-sigue-creciendo-en-espana/> [23.06.2015].
- Jordán J., *La evolución del terrorismo yihadista global después del 11-S: repercusiones sobre la seguridad europea y española*, [w:] *Terrorismo sin fronteras. Actores y respuestas en un mundo global*, red. J. Jordán, P. Pozo, M.G. Guindo, Pamplona 2010.
- Kosmyńska S., *Państwo Islamskie – zagrożenia dla Europy*, [w:] *Bezpieczeństwo Europy. Aspekty geopolityczne*, red. T.Z. Leszczyński, Kraków 2015.
- Kosmyńska S., *Przesłanki radykalizacji młodych muzułmanów w Europie Zachodniej na tle teorii „społeczeństw paralelnych”*, „Dyskursy o Kulturze” 2012, nr 7.
- Kumar C., *Islamic State of Iraq and Syria (ISIS) a Global Threat: International Strategy to Counter the Threat*, „Journal of Social Sciences and Humanities”, vol. 1, no. 4, 2015.
- La detención de yihadistas en España crece un 36% en el último año y medio*, „El Mundo”, 02 de septiembre de 2014
- Lázaro F., *España ha detenido a 47 radicales islámicos en sólo un año*, „El Mundo”, 11 de enero de 2015.
- Marruecos desarticula, con la ayuda de España, una red de yihadistas*, „La Razón”, 14 de agosto de 2014.
- Rabat desmantela «en coordinación con España» un grupo yihadista al sur de Ceuta*, <http://noticias.latino.msn.com/latinoamerica/rabat-desmantela-en-coordinaci%C3%B3n-con-espa%C3%B1a-un-grupo-yihadista-al-sur-de-ceuta-7> [9.09.2014].
- Reinares F., García-Calvo C., *Cataluña y la evolución del terrorismo yihadista en España*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 13 de abril de 2015.
- Reinares F., García-Calvo C., *España frente a los retos de un yihadismo en cambio*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 27 de enero de 2015.

- Reinares F., García-Calvo C., *Siria, Irak y la movilización yihadista en España: reactivación de redes latentes y eclosión del yihadismo homegrown*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 20 de octubre de 2014.
- Reinares F., García-Calvo C., *Yihadistas en Siria procedentes de España: hechos y cifras*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 18 de diciembre de 2013.
- Reinares F., *Los españoles, la amenaza yihadista y el Estado Islámico*, „ARI”, Real Instituto Elcano de Estudios Internacionales, 19 de junio de 2015.
- Silber M.D., Bhatt A., *Radicalization in the West. The Homegrown Threat*, New York 2007.
- Tarrés S., Jordán J., *Hizb ut-Tahrir en España*, „Athena Intelligence Journal”, 2007, vol. 2, núm. 2.
- Torres M.R., *Al-Ándalus 2.0. La ciber-yihad contra España*, Biblioteca GESI, Madrid 2014.
- Un congreso salafista reúne a 1.200 musulmanes en Trapagaran*, „El Mundo”, 28 de mayo de 2011.
- Vidal C., *Cataluña, imán del salafismo*, „La Razón”, 2 de junio de 2013.
- Wiktorowicz Q., *Radical Islam Rising. Muslim Extremism in the West*, Oxford 2005.

Wyzwania dla bezpieczeństwa Hiszpanii ze strony dżihadyzmu w kontekście oddziaływania Państwa Islamskiego

STRESZCZENIE

Powstanie Państwa Islamskiego stworzyło nowe zagrożenie ze strony globalnego dżihadu. Artykuł stara się zrozumieć wyzwania dla bezpieczeństwa Hiszpanii tworzone przez muzułmańskich ochotników z tego kraju podróżujących do Syrii i Iraku, którzy biorą udział w akcjach terrorystycznych. Przedstawia różne uwarunkowania (wewnętrzne i regionalne) w kontekście pojawienia się dżihadu w Hiszpanii w związku z powstaniem Państwa Islamskiego. W artykule próbuje się ukazać problem radykalizmu salafickiego we współczesnej Hiszpanii. Koncentruje się na profilu społecznym i motywacji młodych ludzi, którzy decydują się dołączyć do którejs z grup dżihadystycznych walczących w strukturach Państwa Islamskiego. W artykule przedstawiono różne konteksty rekrutacji i rozprzestrzenianie się radykalnej propagandy salafickiej, a jednocześnie analizuje się ich wpływ na imigrantów i postimigrantów muzułmańskich społeczności mieszkających w Hiszpanii, którzy są narażeni na wpływy radykalistów. W artykule poddaje się analizie ryzyko zburzenia bezpieczeństwa wywołwane przez dżihadystów wracających z Państwa Islamskiego do Hiszpanii, co w przyszłości może zradycalizować młodzież i tworzyć zagrożenie terrorystyczne.

Challenges for Spain form the jihadi terrorism. The impact of the Islamic State

ABSTRACT

The rise of the Islamic State has created a new, very serious dimension of the threat from the global jihadi movement. The sense of duty and belonging to a kind of transnational organization are some crucial aspects of the jihadists' identity. The paper seeks to understand the challenges for the Spanish security generated by Muslim volunteers from this country travelling to Syria and Iraq who are involved in terrorist and violent actions. It presents different internal and regional (Maghreb) conditions of the emergence of the jihadi networks in Spain in the context of the emergence of the Islamic State. The paper seeks to understand the radical salafist challenge for Spain. It focuses on social profile and motivations of the young people who decide to join some jihadi groups fighting in the structures of the Islamic State. The paper attempts to provide different contexts of recruitment and the spread of the radical Salafist propaganda and, at the same time, it analyses its impact on the immigrant and postimmigrant Muslim communities living in Spain who are exposed to the radicalizing influences. The article examines the risks generated by the jihadists coming back from the Islamic State to Spain who in the future can radicalize the youths and create a terrorist threat